

54. 121; **2 E** one of the group called Saṅkukarṇa, attendants of Viṣṇu नामानि...काष्णिः कर्णधरोऽशुमान् PāraS. 17. 184; **2 F** one of the gods विधे चाग्निमुखा देवाः संख्याताः...। तेषां नामानि वक्ष्यामि भागार्हाणां...। अतिकर्मा प्रतीतश्च प्रदाता चांशुमान् MahāBhā. xiii. 91. 36; **3** the moon रङ्गमध्यं तदाचार्यः सपुत्रः प्रविवेश ह । नभो जलधरैर्हीनं साङ्गारक इवांशुमान् MahāBhā. i. 124. 18 (Nīla. अंशुमान् चन्द्रः); चक्रे...वीरुधामंशुमन्तं...प्रभुम् MahāBhā. xii. 122. 32; प्रजापतेर्हि दुहितृष्टाविशतिमंशुमान् । भार्यार्थं प्रतिजग्राह CaraS. vi. 8. 6 (1941 Ed.); **4** name of different persons **A** son of Asamañja(s) and father of Dilipa of the solar dynasty अंशुमानिति पुत्रोऽभूद् असमञ्जस्य वीरुवान् । दिलीपोऽशुमतः पुत्रः Rāmā. ii. 102. 21; i. 37. 22; i. 40. 9; अंशुमन्तं समाहूय...इदं वचनमब्रवीत् MahāBhā. iii. 106. 6; तस्यांशुमतो दिलीपः पुत्रोऽभवत् ViṣṇuP. iv. 4. 34; असमञ्जसस्तु तनयो योऽशुमान्नाम विश्वतः MatsyaP. 12. 43; सोऽहमिदानीमंशुमतेव सगरः पौत्रेण प्रत्याहृताशो यक्ष्ये Mālavikā. 5. 15(2); BrahmāṇḍP. ii. 63. 165; VāyuP. ii. 26. 165; Br̥KathāK. 134. 2; AgniP. 272. 29; Br̥NāraP. 8. 137; BrahmaVaiP. ii. 10. 14; KūrmaP. 230. 1 (1. 21); KalkiP. iii. 3. 17; SaurP. 30. 39; Br̥DharmaP. i. 59. 25; PadmP. v. 8. 148; BhaviP. 414A. 18 (iii (1). 1. 31); BrahmP. 78. 45; LiūgaP. i. 66. 19; RāmāCam. 1. 71; RāmāMañ. 44. 21; VirāMi.(Rājāniti.) 40. 14; अभ्रसिन्धुमन्तारयितुं तामंशुमानपि शशाक न धीरः Gaṅgāva. 2. 16; **4 B** a king अंशुमांश्चेकितानश्च MahāBhā. i. 177. 10; **4 C** a king of Bhojas अंशुमान् भोजराजस्तु...गमितो यमसादनम् MahāBhā. viii. 4. 67; **4 D** a son of Pañcajana सुतः पञ्चजनस्यासीदंशुमान्नाम वीरुवान् HariVañ. 10. 64; MatsyaP. 15. 18; ŚivaP. v. 39. 7 (451B. 9); BrahmP. 8. 73; **4 E** a king of Kratha क्राथश्चैवांशुमानपि HariVañ. 80. 12; **4 F** one of the sons of Kauśika मानसे चक्रवाकास्ते...सुनेत्रश्चांशुमांश्चैव ससैते योगपारगाः MatsyaP. 20. 18; **4 G** a Pāsupata sage अंशुमान् एते पाशुपताः सिद्धाः SkandP. iv. 74. 59; **4 H** a king of Madra मद्राजोऽशुमान्नाम चतुर्भिः संगतो रणे ViṣṇuDhaP. i. 261. 14; **4 I** a sage भरतोऽशुमान्...सुनयो...समाजगमुः ŚivaP. iii.] 14. 17 (312B. 3); **5** name of one of the horses of the moon अंशुमान् सप्तधातुश्च हंसो व्योममृगस्तथाः...दश चन्द्रमसो हयाः MatsyaP. 126. 52; **6** name of a mountain यस्य मध्येऽशुमान्नाम जातो रजतभूधरः RāmāMañ. 205. 25; **7** name of a text, one of the ten Śaivāgamas दीप्तं सूक्ष्मं सहस्रं चाप्यंशुमान् सुप्रभेदकम्...तन्त्राण्येवं दश क्रमात् ĪśānŚiPa. ii. 1. 49 (6); साहस्र-मंशुमत्संज्ञं सुप्रभेदं दशमं विदुः MrgendraT. iv. 1. 44.

अंशुमति (amśu-mati) *m.* name of a sage, an ancestor of the Aṅgiras अंशुमतिः प्रसुः।...आर्षेयो नामतश्चैषां सर्वेषां प्रवरो नृप ViṣṇuDhaP. i. 112. 17.

अंशुमती (amśu-matī) *f.* [अंशुमतीशब्दे मतुबकार उदात्तः PadMañ. on KāśiVr. on P. iv. 3. 166; Nyās. 1. 1027 (on P. iv. 3. 166); included in *yavādīgana* in GaṅRa. 7. 414; also stands for the roots of the plant by Vār. 2 on P. iv. 3. 166 with the loss of the suffix औत्सर्गिकस्याणो लुक् (लुप्) PadMañ. on KāśiVr. on P. iv. 3. 166; JaineVyā. 211. 11 (on iii. 3. 124)] **A** name of a river अर्बुद्रप्सो अंशुमतीमतिष्ठद्विज्ञानः कुष्णो दृशभिः सहस्रैः RV. viii. 96. 13; द्रप्समपश्यं विपुणे चरन्तनुपहरे नद्यो अंशुमत्याः RV. viii. 96. 14; अर्बुद्रप्सो अंशुमत्या उपस्थेऽर्थारयत्तन्वं तित्विष्णुः RV. viii. 96. 15; GopBr. ii. 6. 16; पृथिव्युःशुमती TaiĀ. i. 6. 3; अपक्रम्य तु देवेभ्यः सोमो वृत्रभयादितः । नदीमंशुमती नाम्ना अभ्यतिष्ठत् कुरून् प्रति Br̥De. vi. 110; देवी अंशुमती नदी SkandP. vii (1). 344. 3; जधानांशुमतीतीरे शक्रः कृष्णम् NitiMañ. 132; **B** a river identified with Yamunā (because of its association with the sun) अथासाद्य तु कालिन्दीं शीघ्रस्रोतसमापगाम् । तत्र यूयं घृवं कृत्वा तरतांशुमतीं नदीम् Rāmā. ii. 49. 3 [v. 1. अंशुमतीम्]; ii. 49. 11; Ganges cf. **अंशुमाला**; **C** the plant also called शालपर्णी or शालिपर्णी Desmodium or Hedysarum Gangeticum एकांशुमती पत्रं (पिष्ट्वा) SuśruS. iv. 3. 60; v. 7. 28; BhelaS. 6. 16 (171. 15); 6. 23 (196. 27); 8. 7 (261. 23); CaraS. vi. 28. 96 (1941 Ed.); vi. 29. 80; AṅgSam. i. 154. 15 (1. 29); ii. 1. 14 (4. 2); AṅgHr. vi. 27. 40; SiddhaYo. 22. 104; BhāvPra.(Bhā.) vi. 4. 31; vi. 7. 33; KāśyaS. 185. 8; 169. 28; 6. 22; HastyaYur. 260. 11 (2. 48); 60. 8 (1. 9); 76. 21 (1. 10); 118. 16 (1. 16); 329. 21 (2. 70); 298. 2 (2. 60); AśvaVai. 12. 34; AmaK. 879; ParyāRaMā. 2. 29; ViśvaPra. 73. 208; NānārthāSañ. ii. 60. 160; MediK. 71. 184; ViśvaLoK. 154. 206; KośaKaTa. 1. 3730; 2. 5691; ŚabdaRaSaK. 158. 15; NighSē. 2160; RājNi. 38. 4; BhāvPraNi. 49. 31; AṅgNi. 3. 10; DhanvNi. 23. 11; **D** one of the types of the base of a building (Jagatī) अंशुमती प्रोक्ता जगती SamarāSū. 69. 210; **E** name of a daughter of a Gandharva अस्येको द्रविको नाम गन्धर्वाणां कुलाग्रणीः । तस्याहमसि तनया नाम्ना चांशुमती स्पृता SkandP. iii (3). 7. 120; **F** name of a princess (daughter of a king of Ayodhyā) साकेताधिपतेः पुत्र्या हंशुमत्यभिधानया ।

स्वयं वरे धृत(? वृत्)श्चार्वा श्रीदत्तः श्रीसमन्वितः Br̥KathāK. 134. 41.

अंशुमत्प्रभ (amśumat-prabha) *adj.* glittering or radiant or resplendent like the sun स बिभ्रत् कवचं चाग्र्यं स्वयमप्यंशुमत्प्रभम् । MahāBhā. iv. 35. 20; सितोदश्च हदोत्तमः ।...छन्नः कमलैरंशुमत्प्रभैः MrgendraT. i. 13. 79; त्वया...स चन्द्रभूपतिः प्रतीक्ष्य रक्ष्योऽनिशमंशुमत्प्रभः ĀnandRa. 8. 17.

अंशुमत्फला (amśumat-phalā) *f.* a species of the banana plant, Musa Sapientum कदली वारणवुसा रम्भा मोचांशुमत्फला AmaK. 874 = ŚabdaRa.(Vā.) 1274; BhāvPraNi. 92. 31; ParyāMu. 7. 6; केन वायुना दस्यते विदीर्यते कदली वारणवुसा, अंशुमत्फलेति यावत् YaśasCam. (comm.) i. 101. 9 (to explain the text कदलीदलातपत्र-); कदल्यां तु हस्तिविषा रम्भा मोचांशुमत्फला NighSē. 2049; आनन्दरङ्गक्षितिपतिः...पचेलिमक्रमुकस्तवकनारङ्गनालिकेरकण्टकफलांशुमत्फलोऽसदनुपमफलभरविराजमानैः...कायमानैरलंकृतं...अधिगम्य विवाहमण्डपं...कल्याणवेदिकायां...उपविशति स्म ĀnandRa. 5. 8(19)

अंशुमत्फलाटवी (amśumatphalāṭavī) *f.* a banana-grove चमूपतयः...सामजतलजा इव अंशुमत्फलाटवीषु...सर्वामपि प्रतिवाहिनीं क्षणेन व्याकुलीचक्रुः ĀnandRa. 7. 18(14)

अंशुमत्स्यन्दन (amśumat-syandana) *m.* the chariot of the sun स नुदतु दुरितान्यंशुमत्स्यन्दनो वः SūryS. 67.

अंशुमदंशुमाला (amśumad-amśumālā) *f.* the halo of the sun (lit the series of rays of the sun) संसारदोषप्रशमकहेतुः करोति विद्या यदि दर्पमोहम् । तदन्धक(? का)राय भवत्यवश्यं साध्रे नभस्यंशुमतोऽशुमाला [v. 1. अंशुमदंशुमाला] DarpaDa. 3. 1.

अंशुमद्विम्ब (amśumad-bimba) *m. n.* the disc or orb of the sun रुग्णपादघटनादिवांशु(? °नाद् दिवोऽशु)मद्विम्बशोणमणिपीठिकाऽलुठत् ŚriKaCa. 10. 8; कालिकेवांशुमद्विम्बं निधानमिव मेदिनी । विजया वैजयन्ती च देवी गभंमधारयत् TriśaŚaPuC. ii. 2. 116.

अंशुमद्रश्मि (amśumad-raśmi) *m.* the ray of the sun, the sun-beam तेनाहतं च दण्डेन तत्कपाटद्वयं क्षणात् । व्यघटिष्टांशुमद्रश्मिस्पृष्टपङ्कजकोशवत् TriśaŚaPuC. i. 4. 561.

अंशुमन्महस् (amśuman-mahas) *n.* lustre of the sun सर्वरोगान् पयो-ऽहर्षीत् तमासीवांशुमन्महः TriśaŚaPuC. i. 1. 847.

अंशुमयी (amśu-mayī) *adj.* [f. of *amśumayā] full of rays, effulgent, luminous मायांशुमयी कृत्वा पूर्याम्यखिलं जगत् VarāP. 125. 43.

अंशुमर्दन (amśu-mardana) *n.* ray-obscuration of two (opposing) planets or heavenly bodies in conjunction आसन्नक्रमयोगाद् मेदोऽखंशुमर्दना-सव्यैः । युद्धं चतुःप्रकारं पराशराच्चैर्मुनिभिरुक्तम् BṛSain. 17. 3 (comm. मेदोऽखस्य व्यतिरेकेण आसन्नयोर्द्वयोर्ग्रहयोः परस्परं रश्मयः संयुक्ता विहन्यमाना इव लक्ष्यन्ते तदंशुमर्दनं कथ्यते)

अंशुमल्लय (amśumal-laya) *m.* the setting of the sun, sunset ददौ दृशां विशतिमंशुमल्लयाद् दशाननश्चारुणि वारुणीमुखे RāmC. 18. 2.

अंशुमान (amśu-māna) *n.* measure or extent of rays (which each planet or heavenly body is supposed to have) स्वोच्चोचमिष्टखचरं यदि षड्गुहोचं चक्राद्रिशोध्य कृतलितकमंशुमानैः । हत्वा भवक्रकलिकाहृतमब्दपूर्वं रव्यादिरश्मिजनिता-युरिति ब्रुवन्ति JātaPā. 5. 23.

अंशुमाला (amśu-mālā) *f.* **1** a garland or an array of rays, halo जगन्माता न दुष्यते । यथांशुमाला सूर्यस्य द्विजचण्डालसङ्गिनी Märkp. 18. 32; भ्रम-त्येतत् सुदर्शनम् । अस्यांशुमाला दुष्प्रेक्ष्या AgniP. 269. 5 = VāmaP. 86. 11; संसार-दोषप्रशमकहेतुः करोति विद्या यदि दर्पमोहम् । तदन्धक(? का)राय भवत्यवश्यं साध्रे नभस्यंशुमतोऽशुमाला DarpaDa. 3. 1; कमलिनीकामुको यत्र धत्ते रत्नश्रेणीकिर-णकलिकाकोमलामंशुमालाम् VikraDeC. 18. 2; **2** one of the thousand names of the river Gaṅgā नाम्नां सहस्रं गङ्गायाः...जपनीयं प्रयत्नेन...अंशुमाला हंशु-मती...अञ्जनावती SkandP. iv. 29. 39.

अंशुमालि (amśu-māli) *m.* [Sg. Nom. -māliḥ] **1** name of a son of Bharata, the traditional author of the Nāṭyaśāstra पुत्रानध्यापयामास प्रयोगं...शक्रनेमि गभस्ति चाप्यंशुमालि शठं तथा NāṭyaSā. 1. 38. **2** having a garland of rays or halo, the sun विवस्वानिनांशु(? °निनोऽशु)मालिः प्रभाकरश्च भास्करः...इति सूर्यनामानि GaṅNā. 56.

अंशुमालिकन्या (amśumālī-kanyā) *f.* the daughter of the sun, the river Yamunā अयमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः YātrāPra. 7. 44.

अंशुमालिकपिश (amśumālī-kapiśa) *adj.* ruddy with the (rays of) the sun अंशुमालिकपिशाम्बरमध्ये व्यक्तिभाजि मधुवैरिणि काले ।...अर्जुनस्य मुहुरास विकासः YātrāPra. 6. 12.

अंशुमालित्व (amśumālī-tva) *n.* the state of having a garland of rays, brightness, luminousness मृगुः...दृश्योऽर्धपञ्चमैः । चतुर्भिर्वांशुमालित्वादसौ-